

קדש קדשים - מקום ורעיון / שלומי ליס

חלק א: 1. סקירת המושג קדש קדשים אצל הראי"ה קוק
2. יישומו בדוגמאות בתחומים: תחית האומה, תורה, עוה"ז, ארץ

ישראל ומידות

חלק ב: קדש הקדשים בתורה ובחז"ל

חלק ג: נדב ואביהוא, הצדוקים, הבייתוסים ורבי עקיבא

חלק ד: "שני דינים" ועוד קצת- חיבור הלכה ואגדה

א: 1. המושג "קדש קדשים" אצל הראי"ה קוק

המושג "קדש קדשים" נזכר פעמים רבות בכתבי הראי"ה קוק. תחילה נסקור בקצרה את משמעותו, בעיקר על פי החוברת "נאדר בקודש"¹, ואח"כ נראה כיצד הוא מיושם בדוגמאות מתחומים שונים.

באופן פשוט, כאשר הקדש והחול מתאחדים, אינם צוררים זא"ז אלא מתקיימים בהרמוניה- הרי זו מדרגת קדש הקדשים. אולם, כיצד בכלל יכולים שני מושגים סותרים אלה להתחבר? ואכן

"אם לשוננו קצרה היא להביע את כל החוסן החבוי בטמיריותה של בקשה שלמה ועליונה זו, נבטא גם בגמגום מעט מעט מחפצנו הגדול, והיו דברינו כאש מצרף וכפטיש יפוצץ סלע, כי דבר ד' הוא, וממקור אור הקדש המחיה כל הם הולכים ומפכים, "אשרי אדם שומע לי."

אין הדברים קלים לשמיעה כלל, מחמת עומקם וודאי גם מחמת זרותם לכל היות האומה בגלות.

"אי השלום שבין הקדש ובין החול הוא האוכל את החיים בכל פה, הרעיונות ונושאייהם מוכרתים הם להכיר זה את זה, עד שכל אחד ואחד יעמוד בגבולו, וכל אחד ישלים את מה שחסר לשני, הקדש יעדן את החול, והחול יחזק את חוסן הקדש, וכן ילכו הרעיונות ונושאייהם בהתאחדות, עד אשר יביאו את העולם ואת החיים למכון קדש קדשים, שגם הקדש וגם החול הם סומכין ומסעדין."

אך מהו אותו "מכון קדש קדשים"?

"קדש קדשים הוא יסוד הכל."

"אור הקדש העליון (= קדש הקדשים) ממקור אין סוף."

¹ אם לא צוין אחרת, המקור לקוח מ"נאדר בקדש", מאמרי הראי"ה, עמ' 418-399

"המקור של הקדש העליון, של **קדש הקדשים** ששם גם החול וגם הקדש באים מתכן אחד ומתגלים בתור צביון אחד, "כי לית שמאלא בהאי עתיקא קדישא, דכוליה ימינא."

אם כן, קדש הקדשים של מעלה הוא האין סוף, שרשה ומקורה של המציאות כולה, אשר מעצם היותו המקור לא תתכנה בו כל סתירות. סתירות אלו צצות רק בארץ, עם הפרדות השרש האחד לענפים רבים:

"יש עולם של חול ועולם של קדש, עולמים של חול ועולמים של קדש. העולמים סותרים זה את זה. כמובן הסתירה שביניהם היא יחוסית: האדם בהשגתו המצומצמת, אינו יכול לפשר בין הקדש ובין החול, ואינו יכול להשוות את סתירותיהם, והן אמנם מיושבות ברום עולם, במכון קדש **הקדשים**."

כך אצל האדם הפשוט, אולם:

"יש, אמנם, עולם עליון ברומה של המתשבה, ששם כבר **השלום** מושקף...כשאנו עומדים בגיא חזיון עליון זה, הננו סוקרים את העקרונות השונים בשרשיהם, והננו רואים את אורח **השלום** שבהם, את הצד השווה בהם בכל מלואו."

ונאים הדברים למי שאמרם.

חיבור הקודש והחול אפשרי רק משום שגם החול עצמו יונק ממקור הקדש העליון:

"אמת הדבר שבתוכיותו, מן **הקדש העליון**, **קדש הקדשים**, הוא (החול) יונק גם בראשית מצעדיו, אבל בבהירות והכרה אין ערכי הקדש מוכרים כלל בראשית הופעתו של החול"
 "רק העין החמושה בהשקפה של מרחקי גובה תראה את שרשם העליון (של הקדש והחול) איך שהם נעוצים ביסוד **קדש קדשים**."
 "אמנם בצורה אידיאלית אנו קשורים למחשבה הרוממה שהקדש הוא הכל והחול הוא רק לבוש והסתר, שגם בו מסתתר אור הקדש. אבל זהו בחביון עז, בצורה הפנימית, אולם בנגלה יש גם קדש וגם חול."²
 "יודעים אנו כולנו שמקור חיינו הוא הקדש...גם אותות התחיה של החול-הקדש הוא הפועל אותם."³

לפעמים קשה לראות כיצד חבוי הקדש בתוך החול:

² מאמרי הראי"ה עמ' 257

³ שם עמ' 336

"ואע"פ שמקורו של כת זה **קדש קדשים** הוא, ורוח ד' נוססה בו, בכ"ז הוא שולח את ענפיו בהתגלמות המעשית... לפעמים הכח הזה שולח כברק חציו למרחקים מופלגים מאד, שמצד עצמם הם עומדים לגמרי מבחוץ."⁴

ויש לשאול: מדוע בכלל יש צורך באיחוד המושגים? מה "נרויח" מכך? במשפט אחד, מהות הקשר היא ש:

"הקדש יעדן את החול, והחול יחזק את חוסן הקדש."
 "אבל הקדש החודר בכל הדרגות עד שהוא יונק ושואב עז חיים גם מרעננותו של החול, זהו הקדש הנאצל, האיתן."
 "המזיגה היפה של שניהם ביפויים ושיעורם תעלה את כל העולם לערך העליון של הדרת עז קדש קדשים."

מצד הקדש יבואו: **עדינות, אצילות, הדר**, ומצד החול: **חוזק, עז חיים ואיתנות**. ואכן מעיד שם החוברת, "**נאדר בקודש**", על ענינה.

"הרפואה באה... שבכל מקום שכח אחד צריך לעזרה, חברו יהיה מיד מזומן לעזרתו. זה היסוד של גמ"ח, הנוהג בכל הבריאה כולה, הוא מוכרח להיות נוהג בשני הערכים הללו."

האדם, בעל החיים, כוחות הטבע אינם פועלים כל אחד בחלל ריק, אלא משפיעים מה שיש בהם ואין באחר ומקבלים מה שלעולם לא יוכלו ליצור מתוכם.

כלל הוא, שהקדש והחול לא מופיעים בבת אחת:

"בכל מהלך של חיים, החול הוא מתעורר תחילה, ואח"כ מוכרת הקדש להתעורר, להשלים את תחית החול, לעדנו ולהצילו מכיעור ומטמיון."

נראה לומר, שהסיבה לכך היא, שרק כך יכול להופיע החול בכל עוצמתו, מבלי שהקודש יצמצם את כוחותיו. רק כך תוכל להופיע אח"כ מדרגת קה"ק בצורתה השלמה.

הקדש יכול להתיחס לחול באחת משלוש אפשרויות:

"העולה **קדש קדשים**. ישנם קדשים המתפשטים בחיים המוגבלים, וישנם קדשים כאלה הגורמים, שהחיים המוגבלים יתקדשו, אבל ישארו בגבוליהם, וישנה מדרגה של **קדש קדשים**, המופיעה מיסוד הקדש העליון, שהוא היסוד הנצחי המתרומם מכל הגבלה, ומעלה את כל אופי שבחיים אל הרום העליון, עד שהכל אובד את התוכן החילוני המוגבל, ותופס לו מכוון בקדש, ונעשה גם

⁴ שם עמ' 309

הקדש היסודי עומד ברום עוזו הנערץ וגם התוכן החילוני הופך כולו אור קדש. העולה קדש קדשים.⁵

"שחיתתה בצפון וקבול דמה בכלי שרת בצפון. המידה של זיכוך החול, והעדנתו, בהשארם במדתו, הרי היא צריכה לבוא מתוך אור בגנוז, יסוד הצפון, שבו עומד כח נשגב להפוך את כל רע לטוב וכל חשך לאור, וממקום אשר משם הרעה תפתח-משם יוצא האור ועדן הטוב. וכמו כן, המדה של ההתעלות המוחלטה של כל חיי החול, עד כדי ההתהפכות הגמורה אל תכן הקדש, יש בה משום היניקה מכח הגנוז הזה, ומיסוד השמוש בכח החיים המתעלה ומתהפך ממדת החול למדת הקדש, משום הכשר הכח המעשי בהשפעתו, בתור כלי מוכשר המתאים למדה הצפונה, האדורה בכח הסגולה המלאה של חשיפת אור הטוב גם מכל מעמקי המחשכים. שחיתתה בצפון וקבול דמה בכלי שרת בצפון."⁶

שחיתת הבהמה מבטאת את נטילת ההשפעות הרעות מן החול-הוא "נשתט" וכך אין כחותיו השליליים מזיקים עוד. מדרגה שלמעלה מזה היא, שכוחות החול לא מנוטרלים אלא הם עצמם הופכים למשמשי הקדש:

"התיקון הגדול המהפך את הכח שנשפל וירד לידי מדת ההריסה לכת פועל ערכים קדושים."⁷

אך החיבור, שהברכה שמביא עמו הרי היא מהדברים שאין להם שיעור, איננו נוטל סכנות כלל וכלל:

"צריך להגדיר את גדרי הקדש וגדרי החול בכל מערכות ההווה, בכל אורחות החיים, בכל חיי הפרט ובכל חיי הכלל. רק עם ההגדרה נכונה, עם ההבדלה המדויקת בין הקדש ובין החול, תקום ההתאחדות שביניהם וההתייחדות השרשית הנמצאת במקורם, הנותנת בשביל כך לשניהם עז ועצמה, יופי ויפעה."

"החול נזדווג אל הקדש, וההזדווגות הזאת יש שהיא לברכה ויש שהיא למארה. כשאין הגבולים מתטשטשים, וכל אחד שומר את תפקידו, לבררו ולהעלותו, אז החיבור הזה של החול עם הקדש הוא לברכה. אבל בזמן שהגבולים מתטשטשים, והחול נכנס לערכי הקדש, לעשות שם ציורים, מדידות ושיעורים, והקדש נדחק הוא אל החול, לכוך שמה סדרים, אז הכל מתקלקל."

אסור החיבור אם איננו עומד בשלושה תנאים:

⁵ עולת ראייה ח"א עמ' קע"ב

⁶ שם

⁷ שם עמ' קע"ד

"טעונה הפשט וניתוח וכליל לאישים. המדה של **קדש הקדשים**, המתחסות לעולה, המכוונת לעומת ההתעלות הגמורה והתמזגותו של כל ערך ההויה בכל צורותיה, **הקדש והחול** שלה, לערך הקדש, ביסוד המכון של **קדש קדשים**, היא מותנה בשלושה יסודות עיקריים: האחד, שהחיצוניות הגמורה, שאיננה עלולה לעלות עד ההתעלות העליונה של זיכוך הקדש, היא צריכה להתרחק ולהנטל מחיבורה עם הענין הפנימי, העומד ומוכשר לבוא לידי עילוי העליון. השני, שלא אבדת ציורים ורישומים הוא הענין של מילוי הקדש, אלא הרמתם העשירה עם כל רכוש ציוריהם לרום מעלות הקדש. השלישי, שעם כל הגוונים והציורים הפרטיים, שיש בהם כל כך הרבה הערכות שונות, וגם הופכיות זו מזו, כולן כאחד מתאימות הן להתכלל ביסוד הקדושה העליונה, אש הקדש בכלילת קדושת נוגהותיו. ועל שלושת אלה הננו אומרים: טעונה הפשט וניתוח, בפרטיות מדויקה, וכליל לאישים."⁸

2. דוגמאות

בדוגמאות הבאות ניתן לראות כיצד מיושם מושג קדש הקדשים בתחומים שונים:
פעמים רבות מופיע המושג בהקשר **לתחית האומה**:

"**הקדש והחול** יחדיו, שני יסודות של חיים הם לנו... המזיגה היפה של שניהם... תעלה את כל העולם לערך העליון של **הדרת עז** קדש קדשים... הקדש והחול אחים הם, יד ביד מחויבים הם ללכת כל אחד במסילתו על דרך החיים, וביותר על דרך התחיה הלאומית אשר לנו להחיותה באמת."⁹

העלאת המציאות למדרגת קדש הקדשים - זהו תוכן הגאולה:

"**אורו של משיח** הוא המזהיר את כל העולם, מהפך את כל ההויה לזוהר תורה. והננו נתבעים ממעמקי נשמתנו לחוש את הגודל הזה, גם עכשיו, בהיותו שולח רק קוי אור זעירים... ותכונת אורה היא הופעת התורה באור העולם כולו, **הופעת הקדש בתוך כל החול כולו**, הופעת הרוחניות המזוככת בתוך כל החומריות, הופעת הנפש בתוך הבשר, העלאת ערך כל החיים, הארת אור **קדשי קדשים** בכל השלבים של המציאות, בכל התנועות של היש."¹⁰

"האחדות הישראלית בכללותה וההתעלות של גרעיני החיים שבה, ברוממות של קשב קול תורה, ההגה העמוק של דורשי רשומות של חכמי חידות, וחכמת החיים של יודעי בינה, הדם הרוחח של בני הנעורים רוויי רגש ושירה עליזה ועמק רוח של צופי קודש, דכאות פנימית של שבי פשע וגבורת רעם של שמחי-חיים, יצרי כל לב ומערכי רוחות של כל בשר, והכל יאגדו באגד הקו

⁸ שם עמי קע"ג

⁹ מאמרי הראייה עמ' 179

¹⁰ אוה"ק א' קנ"א

העליון, ששם אור קדש הקדשים. ובתוך הפעולות הפשוטות אור משיח יזרח.¹¹

החקלאות, שהיא הביטוי המובהק לבנין החומרי של האומה, איננה נתפסת כהכרח אלא כאידיאל:

"בנין הארץ, היסוד הראשי, החקלאות, הלא היא אצל כל העמים רק גורם לכלכלי חיוני פשוט, אבל העם אשר הנושא של כולו הוא קדש קדשים, וארצו, שפתו, וכל ערכיו כולם קודש הם... הרי גם חקלאותו כולה היא ספוגת קדש."

הביתוסים, שחלקו על הפרושים ואמרו עצרת ממחרת השבת, לא מוכנים לקבל את רעיון הקדש שבחול:

"זאת ידעו הכל, כי השבת קדש הוא לישראל והשביתה מכל מלאכה בו היא חובה נמרצת, יוצא מן הכלל הוא רק התכן של עבודת הקדש העליונה, המסתורית, הספוגה אור קדש קדשים, עבודת המקדש, אבל מי יהיו לחשוב שתהיה החקלאות קשורה בקשר אמיץ, עם עבודת הקדש העליונה הרזית, השמימית... וזאת לא יכולה הביתוסיות לעכל, עיניה החלשות כהו ולא יכלו לסבול את האור הגדול הזה הזורח במלא הדרו, וע"כ רצתה להאפיל אותו ולהבליט ש"אין קצירת העומר דוחה את השבת", אין החקלאות עולה גם בישראל למדרגה של קדש קדשים.¹²

דברים אלו כווננו כלפי תחית החול, ובקשו להוכיח מתוך מבט אל העבר, מהם פניה האמיתיים של האומה, ומהם הפנים ששותה לה הגלות:

"ואז תהיה תחיתנו תחיה שלמה, ובמערכות ישראל ישמעו הדי הקול של החיים השלמים משני צדדיהם, חיי החול וחיי הקדש בכל שלמותם, שההרמוניה השלמה שלהם יחד תהיה ודאי כליל תפארת קדש קדשים.¹³

"אם ארחות של חול יתגלו במהלך החיים של שאיפת הבנין שהוא כולו קדש קדשים, ואם רבים יהיו ההולכים בהם, ואת העבודה הקדושה הזאת, במחשבת חול, ובעובדין דחול יעשוה, הנה עד מהרה, מבלי משים, יתפרץ הסער שבלב, ימצא לו נתיבה בחלק היותר עדין, היותר נלבב, והיותר משוקה מטללי התחיה וממקורותיה, ויגלה את הנהרה של נתיבת אמת."

(הערת אגב: הקטע הזה שופך אור על קטע מ"ד באורות, אורות התחיה, ומגלה שה"סער שיהפוך מהפכה" הוא הסער שבלב).

¹¹ אורות, ישראל ותחיתו, כ'

¹² מאמרי הראי"ה עמ' 69

¹³ שם עמ' 43

כפי שנאמר בחלק 1, עליוי החול אפשרי משום שהחול גם הוא יונק מן המקור העליון, קדש הקדשים:

"אמנם אם היתה התנועה הזאת חילונית לפי טבעה, אז לא היתה התרוקנות הקדש שבערכיה פוגעת בה, כשם שאינה פוגעת בכמה חברות ותנועות חילוניות שבעולם. אבל מאחר שכל עיקרה ויסודה של התנועה של תחיתנו הלאומית, היא באמת מקודשת קדש קדשים, ממקור הקדש היא מוצאת והיא מיוסדת על יסוד הקדש של קדושת האומה, קדושת הארץ וקדושת נשמתה היונקת מדבר ד' אשר בתורה- מקור כל ערכי הקדש בעולם ובחיים- נמצא שהתכן החילוני איננו מתאים לה ואיננו הולם כלל לאופיה ותכונתה. ועל כן הננו חשים חולשות בכל האיברים והאגפים של תנועתנו, ביותר אחרי עבור שנות מספר מהתחלת הופעתה."¹⁴

התחיה המופיעה אט אט בעבור ליל הגלות, כאיילת השחר, סוללת את הדרך להופעת ה**נבואה**, הקשורה גם היא לאיחוד הקדש והחול:

"הגיע הזמן לפרסם בעולם"-את מה שלא ניתן לפרסם בעת הגלות- "שהקדש... הוא יונק מהחול... ואז יבוא התור, בעולם, שרוח הקדש ושאיפת הקדש יהיו הגורמים האדירים לבנין העולם ושכלולו, ויסור אז מהעולם אותו המצב של המארה העתיקה הרובצת עליו, המתבטאת במאמר הפילוסופי המוסרי של החסיד ב"חובות הלבבות": "שכל מה שמוסיף העולם ישוב מוסיף השכל חורבן", ויהיו ישוב השכל וישוב העולם הולכים בהדדיות גמורה."

"הכוחות הנאדרים בקדש שברוח האומה וביקר אור נשמתה, גנוזים הם בכוחות החיים שלה, שמתחילה הם מתגלים בצורה קמוצה טבעית, המגברת את האופי החומרי, את המרץ המעשי... וגם מאותו צביון המתגלה בתכונה שפלה... מכל מקום סוף כל סוף, מהכל אור תפארה יצא, אור קדוש ומצוחצח, שנגוהות אורות ה**נבואה** יופיעו עליו בכל עושר זהריהם"

גם לתורה קשור קדש הקדשים. באגרת לרב חרל"פ מיום ב' סיון ה'תרע"ד כותב הראי"ה:

"יהיו נא דברי הקצרים לשמחת לבבו הטהור ביום החג הקדוש, האדיר בקדושה ברוממות קדשי הקדשים, באור עליון וחסד ד' הגדול לכל עולמיו וכל אשר בהם, ההולך ומאיר בלב יראיו וחושבי שמו, בזיו נהורא מעליא ואור תורה שבכתב רבת התפארת ולבת אש קדש המעטרת של תורה שבע"פ, החיה בנשמתה של האומה כולה, בכל קדשה וגודלה, בכל דורותיה והמון-רבה של הגיונותיה, שכולם קדש קדשים הם, כולם נעם ד' מלאים

¹⁴ שם עמ' 317

הם, יחדיו מתמזגים במזיגה נעימה מלאה חן ויקר כל חמדה, ברז-המחשבה, שישאל עולה בו מראש מקדמי עולם.¹⁵

חיבור תורה שבכתב וכנסת ישראל, המוביל ליצירת תורה שבע"פ, הוא קדש קדשים, משום שמתמזגים בו דבר ד' והאדם. ואכן בהבדל בין בן האנוש למלאך מתמצה ההבדל בין הקדש לקדש הקדשים:

"אמר ריב"ל בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה מה לילוד אשה בינינו, אי"ל לקבל התורה בא. מלאכי השרת, מלאי חיי הרוח, חיים הפועלים את מפעלם ההדור במהירות הבזק, חיים בהירים של מדע טהור, של חפץ אידיאלי מתנשא ומתרומם מאליו, כאבוקה המתגברת ועולה, שכולם כבוד ורום, משתוממים על המראה בחזותם בריאה **מקבלת פעולה**, מוכנה הכנת חומר לחקוק בה צורות שונות... והמה תמהים על החזיון המוזר, איך אור וחושך מתמזגים יחד, איך **ילוד אשה**, בריה **נפעלת**, מוכנה רק **לספוג ולקבל** רשימה, מתיצבת בין עריצי זבול... מה לילוד אשה בינינו. אמנם התשובה הרוממה, מאור פני מלך עולמים באה, כי אתם יצורי מעלה הפועלים, שתכונתכם היא **המפעל, ההופעה, ההזרחה וההרשמה**, אינכם מוכשרים **לקבל תורה, להרשם** בעומק הויתכם מכל מה שממעל ומחוץ לכם, ממעלתכם הנכם **ניצבים**, בתחומכם אתם קשורים, במלוא חוגכם אתם שואבים חיי עדן וחיי **קדש**, חיי יופי וחיי חכמה, חיי פאר וחיי כבוד. אבל כמה פליאי פליאות מלא הוא המילוי הנשגב מלא כל, והאזן הפתוחה לספג כל, הלא היא רוח הכשרון **לקבל, להתפעל בילוד האשה**, אשר עם כשרון אזנו הנטויה לספוג את [אל?], תוכו, להשפע ולקבל, הנה הוא עולה רוממי רוממות, מתנשא מכל חוגים מוקצבים, ונושא עליו משא **קדש קדשים**. הבעת חפץ א-ל שדי במלא כל עולמים, בכילולם יחד, **לקבל את התורה בא.**¹⁶

כפי שצוין קודם, החיבור אפשרי, משום שגם צד החול, הצד האנושי שמביא עמו האדם בהפגשו עם התורה, חולין הוא בנגלה, אולם מקושר למקור העליון בתוכיותו:

"כל לימוד, כל התרוממות רוחנית, צריך להיות מבונה על היסוד של התרגשה הטבעית וההשכלה הטבעית. וההשכלה הטבעית עצמה, עם כל ההרגשות הטבעיות, במדה הטובה של מעמדן, מוכרחות הן להיות בראשיתן נשתלות על יסוד **קדש הקדשים**, שנושא בתוכו את הנושא של **הקדש** ואת הנושא של **החול**, את **החומר** ואת **הצורה**, בצורה עליונה אידיאלית, באחדות מעולה"

העוה"ז איננו צורר את הקדש:

¹⁵ אגרות ראי"ה ב' עמ' רצ"ד

¹⁶ מאורות ראי"ה שבועות עמ' ר"ן

"המזון הוא המשיב לאדם את אבדת חלקי חומרו, והם בונים מחדש את גוו הנהרס... אמנם המשקה לא יועיל ביחוד להמציא לאדם חלקים חדשים תמורת החסר לו, אבל הוא האמצעי המיוחד להעברת החלקים אל מקומותיהם. אם כן המזון יתיצב לפנינו בתור **מטרה** עצמה, והמשקה בתור **אמצעי** לו. והנה האדם צריך לעולם לקדש ולטהר את מטרתו, ואת אמצעיו, שעל ידם יקנה אותה, שגם המה יהיו קדושים וטהורים... ממילא התוצאה הנמשכת מחיים כאלה בערכם המעשי הוא לאהוב באמת את כל עינוגי החיים הטובים הטהורים, המעונגים והמלאים צדק ומישרים, שאינם יוצאים מכל גבול היותר נאה ויותר מפואר, כ"א הם חיים ומחיים, שמחים ומשמחים... בחיים כאלה אין המילוי של הרעבון בא מצד ההכרח לחוד, כי אם גם הענג הנמוג בכל תנועה נאותה בכל רגש חי ובריא... הכל הוא **קדש קדשים** וחדות ד' מעוזו. לציון חיים כאלה, שהחרות של קדושת זמן חרותנו מתוה לנו את דרכם דרך הקדש, תשמש יפה אכילת הטיבול של הירקא לפני הסעודה. במצב צמצום החיים הלא 'בר בי רב דלא נפישא ליה ריפתא לא ליכול ירקא משום דגריר'... הנה הירקא מוסיף גירוי ומגדל את הרעבון ועמו את רגש העונג המוחשי שבאכילה, שאין הדבר ראוי בחיים של **מצב הפרישות והטהרה**. אמנם זהו רק באמצע הדרך, אבל מגמתנו הרי היא לראש פסגת ההשלמה, להוד **השלום** הא-להי, המגביהי לשבת ומשפילי לראות, לאותו המצב האיתן ששום כח טוב, גם הקטן שבקטנים, לא יצר את משנהו".¹⁷

אולם זו מדרגה גבוהה מאד שלא תמיד אפשר להגיע אליה:

"בל ישכח האדם בהיותו מתעלה ומתקדש, שאמנם יש ויש גם בו בעצמו מצבים כאלה, שמצידם לא יוכל בכל עת לעלות אל הקדש למעלה הרוממה של אכילת השבע... אל ישכח כי יש אכילה של חול בעולם הבאה מצד ההכרח, ויש לשים אל לבו הצרכים הרוחניים והחומריים של רוב ההמון, שהוא עומד עדנה באמצע דרכו, ועוד לא בא למדה זו של אכילת השבע".¹⁸

זוהי מדרגתו של ההמון, אולם הצדיקים, כל פינות חייהם מקודשות הן קדש קדשים:

"אלה הישרים, שצורר החיים העליונים הוא עמהם תמיד, ואור ענג קדש ד' הוא מאיר להם בכל עת, כשהם יורדים לדבר דברי חול פשוטים, הרי הם יודעים ומכירים איך אור החיים של הקדש הכללי מתפלש שמה בכל המתבואים, והם מגלים את האור, ומביאים אותו בדעה והשכל ובגבורת חיי נשמות אל מקום עליון, אשר שם חיי הקדש מאירים בהרחבה, בגלוי ולא בסתר, בזהר בולט ונוצץ. כשהם יורדים להסתכל בעולם הסתכלות חיצונית, כשהם פונים להסתכל בחכמות חול, גם בדברים זרים, מהכל הם שואבים

¹⁷ עולת ראי"ה ב' רנ"ז

¹⁸ שם עמ' רנ"ט

קרני אור וניצוצות חיי קדש מפוזרים, מהכל עושים עטרות חן, למלאות בהם את אור החיים כולו, למלא את הוד **קדש עליון**, מכל עבריו.¹⁹

"הוא אינו מתקדש, נבדל ונפרש, חי הוא, וכל חיי **קדש קדשים**, חיי חיים הם, דופקי לבבו, מרוצת דמו, שאיפת נפשו, הסתכלותו ומבט עיניו, הכל חיי אמת, חיי גבורה א-לוהית שוטפים בהם ועל ידם."²⁰

" הצדיק העליון המלא גילת י-ה, המרוה עז קדש, שדברו דבר ד' הוא, שכל **תכונותיו קדש קדשים** הן, כל שיחו ושיגו, אידיאיו ואידיאליו, הם אך חפץ אחד, אוצרות א-ל חי ושבת שירי רנניו, הוא כולו אך התגלות יפעת אור החיים הא-לוהיים שבכל היש."²¹

דוגמה לצדיק כזה מוצא הרב קוק ברבי יהודה ברבי אלעאי :

"אר"י אמר רב כך היה מנהגו של רבי יהודה ברבי אלעאי ערב שבת מביאין לו עריבה מלאה חמין ורוחץ פניו וידי ורגליו, ומתעטף ויושב בסדינין המצויצין ודומה למלאך ד' צב-אות. **הקדש והחול** הם מובדלים בעצם תכונתם, החול וכל מעשיו אינו כי אם מכשיר את החיים לתעודתם, נותן חומר כח והכנה להם למען יתרוממו לתכליתם האמיתית שהוא הקדש... והנה בהמון האנשים, בכל ימות החול הנם נתונים לצרכי החול, דאגות החול ממלאות את כל בתי נפשם, וחפצי החול ונטיות החומר ממלאים את כל לבם, על כן בבוא היום הקדוש, יום השבת, הם צריכים להתנשא מעמק עכור של החול, להתרחץ כולם מביצת החומריות, למען יזכו להתעדן מעדן הקדש, ותהיה להם לברכה ג"כ לימות החול. לא כן הוא מצב הנפש של קדוש ד' מכובד, החסיד האמיתי המתחסד עם קונו, הוא הנהו כולו מסור לקדש ג"כ בכל ימות החול, כל צרכיו, חוליו, על טהרת הקדש הם נעשים... אמנם בבוא השבת, הנה רק יצא אצלו הדר הקדש יותר בגלוי לעין כל, תחת אשר בימות החול מעטה החול והעסק החיצוני בצרכיו יכסה על האור הא-להי שבנפש האיש הקדוש לא-לוהיו, שלא יוכל להרות בכל זיוו והדרו. על כן ר"י ברבי אלעאי, חסיד עולם זה, רק את חלקי הגוף החיצוניים, הנגלים לפעמים, אותם רחץ לכבוד השבת... אבל כל עצמיותו, הנה כמעשהו בקדש כן מעשהו בחול, **קדש קדשים** היה לא-לוהיו, וכל עצמותיו תמיד תגלנה בחדות ד' ובקדוש ישראל... רק בהתעלות הקדושה, בהתרוממות האדם בכללו גם מצד חיצוניותו אל הוד ד' וכבודו, אז ראוי להראות איך גם הצדדים הנראים יותר מובדלים והפכים, הם מתאחדים ועולים בקשר אחד, ותכלית אחת עליונה וקדושה מכוננת מידי צור העולמים, אדון כל הצבאות ב"ה, ע"כ היה אז, בעת רוממות הנפש, מתעטף בסדינין המצויצין, שבהם **מתחברים ההפכים** הגדולים ע"פ התורה, צמר ופשתן. ודומה למלאך ד' צב-אות, שם צב-אות

¹⁹ אוה"ק ב', עמי ר"צ

²⁰ שם עמי רצ"ז

²¹ אוה"ק ג' עמי קנ"ה

מורה על ההתאחדות של הריבוי השונה והמפוזר, כערך צבא רב המתאחד מבעלי דעות שונות, פרצופים וטיפוסים שונים.²²

וכמו בפרט כך בכלל:

"מרכז החיים של נשמת ישראל במקור הקדש היא. דרך אמת ואמונה נולדנו ובה אנחנו מתגדלים. אין בנו ערכים פרודים, האחדות שוכנת בנו ואור ד' אחד חי בקרבנו. הדינים דיני תורת א-להים חיים, מצינים אותנו מכל עם ולשון. הקדש הוא פועל בקרבנו פנימה. שאיפות חיינו הכלליות אליו הן הולכות. יש נטיפות של קדש בכל עם ולשון, אבל ערכי החיים כולם אינם צומחים מזה. לא כן בישראל. 'בכל דרכיך דעהו', שהיא פרשה קטנה שכוללת כל גופי תורה, שיוצאת אל הפעל ביחידי סגולה, נחלת הכלל היא באמת. כל שאיפת החיים וכל חפץ החיים, הקנין ותשוקותיו, העשר והכבוד, הממשלה וההתרחבות בישראל, ממקור הקדש הם נובעים. על כן המשפטים הם קדש קדשים בישראל."²³

למדרגה זו יכול לבוא רק עם ישראל ורק בארץ ישראל:

"הקדושה שבטבע היא קדושת ארץ ישראל, והשכינה שירדה בגלות עם ישראל הוא הכשרון להעמיד קדושה בניגוד לטבע. אבל הקדושה הלוחמת נגד הטבע אינה קדושה שלמה, צריכה היא להיות בלועה בתמציתה-העליונה בקדושה העליונה, שהיא הקדושה שבטבע עצמה, שהוא יסוד תיקון העולם וביסומו הגמור, והקדש שבגולה יחובר אל הקדש שבארץ ויעתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל. כשבאים להשכלה עליונה זו של הקדושה השלמה שבטבע, הכוללת בקרבה גם כן את הקדושה שלמעלה מן הטבע והמתנגדת אל הטבע, אז המלחמה חודלת לגמרי, מדת הדין מתבסמת, והכל נוטה כלפי חסד."²⁴

וגם במידות יש מדרגה של קדש קדשים:

"לפעמים מתגאה הצדיק מאד מפני גאות ד' שמרגיש בלבבו, ואז הוא קדש קדשים, ודבריו הם חוצבים להבות אש, והוא זועם בכל רוח שפל הבא להכניס בו אז ענוה פסולה, וגאוה זו היא ממולאת בענוה, הממוזגת בגבורה ושמתה ואהבת נצח לכלל."²⁵

ניתן לסכם ולומר שמדרגת קדש הקדשים היא מצב בו אין מאבקים וסתירות בחיי האדם, האומה והעולם כולו, אלא הכל מופיע בהרמוניה. נוסף לכך,

²² עין אי"ה שבת א' עמ' 99

²³ אורות, ישראל ותחיתו, ג'

²⁴ אורות עמ' ע"ז

²⁵ מוסר אביד עמ' ע'

הקדושה מופיעה בעולם בהופעה של עוצמה ולא מתוך מלחמה מתמדת בחול, שהיא עצמה מקטינה ומחלישה את הקודש. מצב הרמוני זה הוא מהותה של הגאולה.

ב: קדש הקדשים בתורה ונחז"ל

על רקע האמור לעיל מובנים כמה ענינים הקשורים בקה"ק שבמקדש: מצויה היתה בו **אבן השתיה**, "שממנה הושתת העולם"²⁶. בכך בא לידי ביטוי קדש הקדשים כמקור המציאות. הכהן הגדול נכנס לקה"ק **בבגדי לבן**, ניתן לומר שהלבן מציין את איחוד כל צבעי הקשת. עפ"ז הקשת, המסמלת את הבטחת הקב"ה שלא להחריב עוד את עולמו, מבטאת את מוגבלות האדם לאחד את כל הצבעים ולהשיבם למקורם:

"את קשתי נתתי בענן והיתה לאות ברית ביני ובין **הארץ** והיה בענני ענן על **הארץ** ונראתה הקשת בענן וזכרתי את בריתי אשר ביני וביניכם ובין כל נפש חיה בכל **בשר** ולא יהיה עוד המים למבול לשחת כל **בשר**".²⁷

המלים **ארץ ובשר** חוזרות פעמים רבות בפסוקים ומרמזות שהקב"ה-שראה "כי רבה רעת האדם **בארץ**" וניחם "כי עשה את האדם **בארץ**"-רואה, כביכול, את הקשת, את האדם המוגבל, הארצי, הרחוק כל כך מן השלמות, ונוהג במדת הרחמים:

"והיתה הקשת בענן וראיתיה לזכור ברית עולם בין א-להים ובין כל נפש חיה בכל **בשר** אשר על **הארץ**".²⁸

יתכן גם שהענן, כענן **הקטורת**, מבטא את המרחק שבין האדם לא-להיו ואת אי היכולת להחשף לא-להות באופן מוחלט. בחינה נוספת שיש בקטורת היא, כבבגדי הלבן, איחוד ההפכים:

"א"ר חמא בר ביזנא א"ר שמעון חסידא כל תענית שאין בה ממושעי ישראל אינה תענית שהרי חלבנה ריחה רע ומנאה הכתוב עם סממני הקטורת".²⁹

הכרובים גם הם מבטאים איחוד-איחודם של כנסת ישראל והקב"ה:

²⁶ יומא נד:
²⁷ בראשית ט' יג-יד
²⁸ שם שם טז
²⁹ כריתות ו:

"בשעה שהיו ישראל עולים לרגל מגללין להם את הפרוכת ומראין להם את הכרובים שהיו מעורים זה בזה ואומרים להם ראו תבתכם לפני המקום כחיבת זכר ונקבה."³⁰

בקה"ק מצויה תופעה מעניינת :

"מסורת בידינו מאבותינו מקום ארון אינו מן המידה"³¹

דומה שבעובדה זו באה לידי ביטוי מהות מדרגת קה"ק, שהרי כאמור לעיל, מדרגת קה"ק היא מצב בו אין סתירות בין הקודש והחול, אלא שניהם מתקיימים בשלמותם, לא מתוך צמצום האחד את השני אלא מתוך הרמוניה. זהו בדיוק המצב המתגלה לעינינו בארון: מחד הוא חפץ חומרי ממשי ומאידך אינו תופס מקום-הוא אומר אין החומר מצמצם את הרוח ואין הרוח את החומר, אלא שניהם מתקיימים בשלמותם.

למלאכים, כפי שראינו, אין יכולת להגיע למדרגת קה"ק. מטבע בריתם עומדים הם קבועים במצבם, חסרי כל יכולת התעלות :

"ארבעים שנה שמש שמעון הצדיק את ישראל בכהונה גדולה ובשנה האחרונה אמר להם בשנה הזאת אני מת אמרו לו מאיכן אתה יודע אמר להן כל שנה ושנה שהייתי נכנס לבית קדשי הקדשים היה זקן אחד לבוש **לבנים** ועטוף **לבנים** נכנס עמי ויוצא עמי ובשנה הזו נכנס עמי ולא יצא עמי. בעון קומי רבי אבהו והא כתיב 'וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבואו לכפר בקדש עד צאתו' אפילו אותן שכתוב בהן 'ודמות פניהם פני אדם' לא יהיו באהל מועד אמר לון מה אמר לי דהוה בר נש אני אומר הקדוש ברוך הוא הוה."³²

אך האדם, אם רק בחיים יבחר, למעלה מן המלאכים יתעלה :

"קדושים תהיו' רבי אבין אמר בה תרתי. רבי אבין אמר משל לבן מלך שהיה לו מרתף של יין והושיב בו המלך שומרים מהם נזירים ומהם שיכורים. לעת ערב בא ליתן שכרם, נתן לשיכורים **שני חלקים** ולנזירים **חלק אחד**. אמרו לו: אדוננו המלך, מפני מה אתה נותן לאלו שני חלקים ולנו חלק אחד? אמר להם המלך: אלו שיכורים הם ודרכם לשתות יין ולפיכך אני נותן לאלו שני חלקים ולכם חלק אחד. כך העליונים לפי שאין יצר הרע מצוי בהם, **קדושה אחת**, שנאמר 'ומאמר קדישין שאלתא', אבל התחתונים, לפי שיצר הרע שולט בהם, **הלואי בשתי קדושות יעמודו**. הדא הוא דכתיב 'דבר אל כל עדת

³⁰ יומא נד :

³¹ מגילה י :

³² ירושלמי יומא כ"ז

בני ישראל ואמרת אלהם קדושים תהיו' וכתוב 'והתקדשתם והייתם קדושים'.³³

ג: נדב ואביהו, הצדוקים, הביתוסים ורבי עקיבא

בהסבר חטאם של נדב ואביהו, מובאות בחז"ל כמה וכמה דעות. כבר בתורה מוזכר שהקריבו אש זרה. חז"ל מוסיפים ואומרים שנכנסו למקדש שתויי יין ופרועי ראש, לא נטלו עצה זה מזה, הורו הלכה בפני רבם ועוד. הרב קוק רואה מכנה משותף הקושר את החטאים בללו: כולם מבטאים ניתוק של האדם המלא סערה רוחנית, מן התורה הקובעת גדרים וגבולות אשר אין לחצות:

"כשהולכים אחרי ההרגשה העליונה של הופעת רוח הקדש, ושל כל חכמה והופעה בעולם, בלא התקשרות אל התורה ומעשיה בפרטיות, ובמידת המידות הטובות, המשוערות על פיה, הרי זה חטא נדב ואביהו, הפרדת יסוד אבא מאמא עילאה. חושבים המתנהגים ככה שמתקרבים אל הקדש, מיחדים הם ממרחקים, מקריבים אפילו אש זרה, ובאים אל הקדש, שתויי יין, בלא אימתא דשמיא, הנובעת ממקור הבאה ע"י כיסוי הראש, אלא פרועי ראש, ומתיחדים כ"א בהשגתו המיוחדת בלא איגוד עליון של תורת משה מורשה, ולא נטלו עצה זה מזה, ומורים הלכה בפני רבם, מתוך הכרה של גדלות פנימית, ועומק גדול של קדושה זו צריך להתבטל בפני מקור התורה, ונקדש בכבודי".³⁴

אם נצייר את האדם כעומד מעבר אחד ואת הקב"ה כעומד מן העבר האחר ובתווך מרחק שבאמצעו עובר גבול, הרי שנדב ואביהו חצו את הגבול, באו אל הקדש, הקריבו "אש זרה לפני ד'" " וממילא "ותצא אש מלפני ד' ותאכל אותם וימותו לפני ד'".³⁵
המדרש מתאר כיצד מתו:

" ותצא אש מלפני ד' ' אבא יוסי בן דוסתאי אומר שני חוטין של אש יצאו מבית קדשי הקדשים ונחלקו לארבע ונכנסו שנים בחוטמו של זה ושנים בחוטמו של זה. וימותו לפני ד' ' ר"א אומר לא מתו אלא בחוץ מקום שהלויים מותרים להכנס שם שנאמר ויקרבו וישאום בכותונתם' א"כ למה נאמר וימותו לפני ד' ' נגפן מלאך ודחפן לחוץ והוציאם".³⁵

מדרש זה דומה מאד לגמרא במסכת יומא המספרת על מעשהו של כהן גדול צדוקי אחד:

³³ ויקרא רבה כד ח'
³⁴ אוה"ק ח"ג עמי שס
³⁵ תורת כהנים ויקרא יב

"ת"ר מעשה בצדוקי אחד שהתקין מבחוץ והכניס ביציאתו היה שמח שמחה גדולה. פגע בו אביו אמר לו: בני, אע"פ שצדוקים אנו מתיראין אנו מן הפרושים. א"ל: כל ימי הייתי מצטער על המקרא הזה כי בענן אראה על הכפרת' אמרתי: מתי יבוא לידי ואקימנו... ועכשיו שבא לידי לא אקימנו? אמרו לא היו ימים מועטים עד שמת והוטל באשפה והיו תולעים יוצאים מחוטמו. ויש אומרים ביציאתו ניגף דתני ר' חייא: כמין קול נשמע בעזרה שבא מלאך וחבטו על פניו ונכנסו אחיו הכהנים ומצאו ככף רגל עגל בין כתפיו, שנאמר 'ורגליהם רגל ישרה וכף רגליהם ככף רגל עגל."³⁶

האם יש קשר בין חטא **נדב ואביהו** למעשהו של **הכהן הגדול הצדוקי**? נראה ששני החטאים **הפוכים**: בעוד שנדב ואביהו הדגישו את "**אמא**" על פני "**אבא**", פרצו את כל המסכים ובאו אל הקדש, הרי שהצדוקים הדגישו את "**אבא**" על פני "**אמא**", והגבילו מאד את התקרבות האדם אל הקב"ה מלמטה למעלה. מובנת, א"כ, מחלוקתם עם הפרושים, שהוציאו מקרא מידי פשוטו, בהבנת הפסוקים "ממחרת השבת" ו"עין תחת עין". השרש לתפיסתם מונח באי הכרתם ביסוד הציבורי בקשר בין עם ישראל לקב"ה:

"כיצד יכולה להיות עבודת ד' היותר מסתורית... יסוד **ציבורי**? ככה היתה הטענה הצדוקית, עבודת הקדש ודוקא היותר כללית ויותר יסודית שלה, צריכה-לפי דעתם-להיות דבר **פרטי**- יחיד מתנדב ומביא תמיד."³⁷

מכאן נובעת כפירתם בכח האדם להוציא מקרא מידי פשוטו, שהרי התושבע"פ לא נוצרת ממפגש היחיד עם תורה שבכתב, אלא ממפגש כנסת ישראל כולה עמה:

"...מצוות דרבנן, שואבות הן מבאר מים חיים של האומה עצמה, של **כנס**"³⁸ **יסוד תושבע"פ**.

על פי זה מחלוקתם עם הפרושים האם מתקין מבחוץ ונכנס או נכנס ומתקין בפנים, היא מחלוקת עקרונית, וחורגת ממחלוקת נקודתית בהבנת התורה: הפרושים לא מרחיקים את האדם-וליתר דיוק את האומה המיוצגת ע"י הכה"ג- מן הקב"ה בצורה מוחלטת, וכן לשיטתם נותנים בקטורת מעלה עשן שגורם לה לעלות בקו ישר, וכך המסך מבדיל פחות. הצדוקים, לעומתם, מרחיקים את כנס"י הרחקה גמורה.

יצוין, שבעוד נדב ואביהו נקראים קרובי ד', מתו מאש שיצאה מבית קה"ק וכל העם בוכים את מותם, הרי שהכה"ג הצדוקי מוטל באשפה ותולעים יוצאים מחוטמו. הסיבה לכך נעוצה בכך שנדב ואביהו עשו מה שעשו מתוך גדלות רוחנית

³⁶ יומא יט:

³⁷ מאמרי רא"ה עמ' 179

³⁸ עין אי"ה שבת ב' כ"ח

וסערה פנימית, ולעומת זאת הצדוקים כופרים בתורה עצמה, כאשר הם שוללים את סמכות החכמים שבכל דור ודור. **הביתוסים**, כמובא לעיל, טענו כנגד חיבור אפשרי של הקדש והחול.

נדמה, **שרבי עקיבא** הוא המבטא את דרך האמת: לא פריצת גבולות תורה שבכתב מחד ולא שלילת תורה שבעל פה מאידך, אלא איחודן, ולא שלילת הקדש והחול האחד את השני. בכלל, כל ענינו הוא חיבור ואיחוד: מסכת חיינו בנויה מעם הארץ ומגדול חכמי תורה שבעל פה, הוא המאחד את האהבה הפרטית ואהבת ד' ואומר ש'כל השירים קדש ושיר השירים **קדש קדשים**', הוא המאחד את ההוה והעתיד וצוחק כשרואה שועל יוצא מבית קדשי הקדשים ושומע קול המונה של רומי, והוא הדורש, בניגוד לכהן הגדול הצדוקי שכל ימיו היה מצטער על המקרא 'כי בענן אראה על הכפורת' המבטא, כאמור, את אי החיבור בין כנסת ישראל לקב"ה - "את ד' א-להיך תירא' - לרבות תלמידי חכמים." ולא רק בחיינו אלא אף במותו מהותו היא האיחוד:

"...היה מאריך באחד עד שיצתה נשמתו באחד."³⁹

ד: "שני דינים" ועוד קצת

כפי שראינו, מתפרש רעיון קדש הקדשים על פי הרב קוק כמצב בו מופיעים הקדש והחול בהרמוניה. נראה לומר שדוגמה מובהקת לרעיון זה ניתן למצוא בחג הפורים, הן מבחינת אופיו והן, כפי שיובא להלן, מבחינה הלכתית. אין הכוונה לקבוע מסמרות שזו מהותו של פורים, אלא לומר שהרעיון בא לידי ביטוי בחג. מבחינת אופיו של החג נראה שהוא מתאים לרעיון קדש הקדשים, משום שמתגלה בו האמת הגדולה שאין דבר שהוא מחוץ להופעת ד'. בימים רגילים אנו מוגבלים ביכולתנו לחבר כל דבר לקדושה. לכן יכולה לעלות על הדעת מחשבה שיש מקומות שאין בהם דריסת רגל לא-להות. בא פורים ומגלה שבאמת אין כל מגבלות ואין דבר שיכול להמלט מחיבור לקב"ה. (מובן שכל זה אמור כלפי עולם החול ולא כלי עולם ה**טומאה** שאיננו יכול לעלות לקדושה). מצב הרמוני זה, בו אין סתירות ומאבקים בין צדדים של המציאות אלא "הוד שלום א-להי", מביא בעקבותיו **שמחה** גדולה, שמחה שבאה מתוך ההכרה שהקדושה איננה צריכה ללחום בחול, אלא יכולה להופיע בו עצמו מבלי לדכא ולהקטין את החיים:

"ממילא התוצאה הנמשכת מחיים כאלה בערכם המעשי הוא לאהוב באמת את כל עינוגי החיים הטובים והטהורים, המעונגים והמלאים צדק ומישרים, שאינם יוצאים מכל גבול היותר נאה ויותר מפואר, כ"א הם **חיים ומחיים, שמחים ומשמחים**...הכל הוא **קדש קדשים וחדות ד' מעוזו**"¹⁷

³⁹ ברכות סא:

¹⁷ עולת ראי"ה ב' רנ"ז

כידוע, מבחינת תוכנה, מגילת אסתר מעלה כמה תמיהות, והכבדה שבהן היא שלא מוזכר בה שם ד'. התירוץ על כך הוא שהקושיה היא עצמה התירוץ, כלומר שאם נתבונן היטב נמצא שדוקא במקום בו כביכול לא מופיע ד', מופיע הוא בשיא העוצמה. נראה לומר שכפילות זו בין קדושה וחולין באה לידי ביטוי לא רק בתוכן המגילה אלא אף **בהלכותיה**, כפי שעולה מדברים שכתב הגרי"ז בחידושו על הרמב"ם הלכות מגילה פ"ט ה"ב:

"דהנה מצינו תרי דיני כתיבה במגילה: חדא, דהרי היא מכלל **כתבי הקדש** ונכתבת ככל הכתובים, וכדתניא בב"ב יד: סדרן של כתובים...דניאל ומגילת אסתר, וכן קי"ל דמגילת אסתר מטמאת את הידים משום שהיא מכלל כתבי הקדש...ושנית איכא דין מסוים של כתיבת **מגילה**."

ע"פ החילוק הזה מתורצות כמה קושיות וביניהן סתירה בדברי רש"י:

"והנה בב"ב טו. אנשי כנה"ג כתבו יחזקאל ושנים עשר דניאל ומגילת אסתר ובפירוש רש"י שם ואיני יודע למה לא כתבו יחזקאל בעצמו אם לא מפני שלא נתנה נבואה ליכתב בחו"ל וכתבום אלה לאחר שבאו לארץ וכן ספר דניאל שהיה בגולה וכן מגילת אסתר עכ"ל. הרי מבואר מדברי רש"י דמגילת אסתר נכתבה לאחר שבאו לארץ וקשה מהא דאיתא בסדר עולם וכן הוא בפירוש רש"י אסתר על פסוק 'ויכתב מרדכי את הדברים האלה' מגילה זו כמו שהיא שלח להם שזה היה בגולה ולכאורה דברי רש"י סותרים זה את זה. אכן לפמשי"כ הדברים מבוארים היטב דהא דלא נתנה ליכתב בחו"ל היינו רק על כתיבתה **ברוה"ק ונבואה**, שבזה הוא דחל בה תורת **כתבי הקדש** ונחשבת בכלל הכתובים, אבל אין זה שייך כלל לדין כתיבת **מגילה** שהוא דין כתיבה בפני עצמו לצאת בה ידי חובת מגילה, וזה אינו **תלוי כלל בכתיבתה ברוח הקדש**...דשני דיני כתיבה הן בעיקרן ויסוד דין, דדין כתיבה של **כתבי הקדש** לחוד ודין כתיבה של **מגילה** לחוד, ואף אם לא היתה נכתבת בתנאי הכתיבה של כתבי הקדש שפיר היו יוצאים בה ידי חובת מגילה."

כאמור, נראה שחלוקה הלכתית זו קשורה בקשר הדוק למהותו הרוחנית של חג הפורים ש:

"ההארה הנמשכת (בו) היא ממש מצד **קדושת הגוף** הישראלי."⁴⁰

ופורים, החג שלא יבטל לעתיד לבוא, הוא שיכול לתת לנו מושג מה כיצד יראו חיינו כשיתעלו למדרגת קדש קדשים ולא תהיינה עוד מחיצות בין גוף לנשמה, בין ארור המן לברוך מרדכי, בין קדש לחול.

⁴⁰ עולת ראיה עמי' תס"ח